

Bryssel 5.5.2015
COM(2015) 190 final

**KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE**

**Kertomus miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta
tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla annetun neuvoston direktiivin
2004/113/EY soveltamisesta**

Kertomus miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla annetun neuvoston direktiivin 2004/113/EY soveltamisesta

1. JOHDANTO

Naisten ja miesten tasa-arvo on eräs Euroopan unionin perusperiaate. Sekä EU:n perussopimuksissa että Euroopan unionin perusoikeuskirjassa kielletään kaikenlainen sukupuoleen perustuva syrjintä ja edellytetään miesten ja naisten tasa-arvon varmistamista kaikilla aloilla.

Direktiivillä 2004/113/EY¹, jäljempänä 'direktiivi', ulotetaan sukupuoleen perustuvan syrjinnän kieltä perinteisen soveltamisalan eli työmarkkinoiden ulkopuolelle niin, että se kattaa myös tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan. Tämä tarkoittaa, että sukupuolten yhdenvertaisen kohtelun velvoite kattaa useimmat unionin kansalaisten jokapäiväiseen elämään vaikuttavat taloudelliset toimet.

Tämä on ensimmäinen kertomus direktiivin soveltamisesta. Komissio esittää siinä tilannekatsauksen direktiivin käytännön täytäntöönpanoon.

Euroopan unionin tuomioistuin kumosi direktiivin 5 artiklan 2 kohdan asiassa Test-Achats vuonna 2011 antamallaan tuomiolla². Kyseisen säännöksen perusteella vakuutus sopimuksissa oli mahdollista käyttää sukupuoleen perustuvia vakuutusmatemaattisia tekijöitä. Tuomiossa veloitettiin jäsenvaltiot mukauttamaan lainsäädäntöään 21. päivään joulukuuta 2012 mennessä niin, että molempien sukupuolten vakuutusmaksujen ja -etuuksien on oltava samat. Komissio antoi vuonna 2011 tuomion seurauksia koskevat suuntaviivat³. Tässä kertomuksessa tarkastellaan tuomion täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa suuntaviivojen mukaisesti. Kertomuksessa ei kuitenkaan rajoituta käsittelemään ainoastaan rahoituspalveluja, vaan tarkastellaan kattavasti direktiivin täytäntöönpanoa kokonaisuudessaan.

Kaikki jäsenvaltiot ovat toimittaneet komissiolle tietoja tämän kertomuksen laatimista varten. Lisäksi komissio on kuullut kansallisia tasa-arvoelimiä ja niiden eurooppalaista verkostoa (Equinet), työmarkkinaosapuolia, kansalaisjärjestöjä ja sukupuolten tasa-arvoa käsittelevää oikeusalan eurooppalaista asiantuntijaverkostoa.

2. DIREKTIIVIN SAATTAMINEN OSAKSI KANSALLISTA LAINSÄÄDÄNTÖÄ JA RIKKOMUSMENETTELYT

Direktiivi 2004/113/EY on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä kaikissa 28 jäsenvaltiossa.

Komissio on tarkistanut kansallisten täytäntöönpanosäädösten yhdenmukaisuuden direktiivin kanssa. Kansallisten säädösten tarkastelu ja niiden soveltamisesta saadut kokemukset osoittavat, että direktiivin täytäntöönpanoon liittyy edelleen haasteita erityisesti 4 artiklan 5 kohdassa säädetyn poikkeuksen osalta. Siinä sallitaan tavaroiden ja

¹ Neuvoston direktiivi 2004/113/EY, annettu 13 päivänä joulukuuta 2004, miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla, EUVL L 373, 21.12.2004, s. 37.

² Asia C-236/09, tuomio 1.3.2011, EUVL C 130, 30.4.2011, s. 4.

³ Komission tiedonanto – Suuntaviivat neuvoston direktiivin 2004/113/EY soveltamisesta vakuutuksiin Euroopan unionin tuomioistuimen asiassa C-236/09 (Test-Achats) antaman tuomion valossa, C(2011)9497 final, 22.12.2011, EUVL C 11, 13.1.2012.

palvelujen tarjoaminen yksinomaan tai pääasiallisesti toisen sukupuolen edustajille, jos tietyt edellytykset täyttyvät.

Näiden arviointien perusteella esitettiin kysymyksiä 17 jäsenvaltiolle. Saatujen vastausten perusteella kansallinen täytäntöönpano oli riittävän selkeä ja yhdenmukainen direktiivin kanssa tai sitä tarkistettiin direktiivin mukaiseksi 11 jäsenvaltiossa. Kuuden jäsenvaltion⁴ kanssa sen sijaan jatketaan edelleen intensiivistä vuoropuhelua direktiivin riittävästä täytäntöönpanosta. Pääasiallisena huolenaiheena on kansallisen lainsäädännön rajoitettu soveltamisala. Tämä tarkoittaa esimerkiksi käsitteen ”yleisesti saatavilla olevat tavarat tai palvelut yksityis- ja perhe-elämän ulkopuolella” liian rajoittavaa tulkintaa tai suojelua, joka kattaa kuluttajat ainoastaan palvelujen vastaanottajina. Toinen yleisesti esiintyvä ongelma on se, että mahdollisuutta perustella eriarvoista kohtelua direktiivin 4 artiklan 5 kohdan nojalla sovelletaan liian laajasti, mikä saattaa johtaa perusteettomaan eriarvoiseen kohteluun saman palvelun hinnoittelussa (esimerkiksi diskoiden tai urheilutapahtumien pääsymaksut tai autonvuokrauksen hinta). Ongelmia liittyy myös riittämättömään suojeluun palvelujen tarjoamisessa raskaudesta tai äitiydestä johtuvista syistä tai siihen, että oikeutta korvaukseen sovelletaan liian ahtaasti esimerkiksi siten, ettei ole säädetty oikeudesta saada korvausta aineettomien vahinkojen perusteella.

Komissio on saanut kansalaisilta useita kanteluita, joista valtaosa koskee väitettyyn syrjintään liittyviä yksittäistapauksia yksityisten osapuolten välisissä liiketoimissa, joissa jäsenvaltiot eivät ole osallisina. Tällaisissa tapauksissa ei ole kyse siitä, että jäsenvaltio olisi saattanut direktiivin virheellisesti osaksi kansallista lainsäädäntöä tai soveltanut sitä virheellisesti. Sen vuoksi näissä tapauksissa on mahdollista käyttää vain kansallisen lainsäädännön mukaisia oikeussuojakeinoja kansallisissa tuomioistuimissa. Vireillä ei ole rikkomusmenettelyjä, jotka perustuisivat direktiivin virheellistä saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä tai sen virheellistä soveltamista koskevaan kanteluun.

3. DIREKTIIVIN SOVELTAMISALA

Kuten direktiivin 3 artiklassa säädetään, direktiiviä sovelletaan kaikkiin henkilöihin, jotka tarjoavat yleisesti saatavilla olevia tavaroita tai palveluja yksityis- ja perhe-elämän ulkopuolella. Direktiivin soveltamisala kattaa sekä yksityisen että julkisen sektorin, mukaan lukien julkishallinnon elimet.

3.1 Palvelun käsite

Kuten direktiivin johdanto-osan 11 kappaleessa todetaan, palveluilla tarkoitetaan tässä yhteydessä SEUT-sopimuksen 57 artiklassa tarkoitettuja palveluja. Kyseisen määräyksen ja asiaa koskevan Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti palvelun on muodostuttava taloudellisesta toiminnasta, eli sitä on tarjottava yleensä korvausta vastaan.

Kyseisen palvelun tai sen tarjoajan oikeudellinen asema kansallisessa lainsäädännössä ei vaikuta toiminnan taloudelliseen luonteeseen. Tuomioistuin on esimerkiksi katsonut, että uskonnollisen tai filosofisen yhdyskunnan jäsenten toiminta⁵ voi olla taloudellista toimintaa samalla tavoin kuin amatööriurheiluseuran jäsenten toiminta⁶.

⁴ BE, DE, DK, LT, LV ja PL.

⁵ Asia C-196/87, Steymann, tuomio 5.10.1988, 9 ja 12 kohta.

⁶ Ks. esim. asiat C-51/96, Deliège, ja C-191/97, Pacqué, tuomio 11.4.2000, 46 kohta.

Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti etenkin terveydenhoitopalvelujen alalla palvelun maksajan ei välttämättä tarvitse olla palvelun vastaanottaja.⁷

Sen vuoksi direktiiviä sovelletaan kaikkiin korvausta vastaan tarjottaviin tavaroihin ja palveluihin (mukaan lukien terveystalot⁸), lukuun ottamatta palveluita, jotka on erikseen suljettu soveltamisalan ulkopuolelle, eli koulutuspalveluita sekä tiedotusvälineiden ja mainonnan sisältöä. Lisäksi direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät sellaiset julkisen sektorin toimenpiteet, jotka liittyvät julkisen vallan (esim. poliisin toimivaltuuksien) käyttöön ilman 'palvelujen' tarjoamista.

3.2 Yleisesti saatavilla olevat tavarat tai palvelut yksityis- ja perhe-elämän ulkopuolella

Direktiivissä säädetään naisten ja miesten yhdenvertaisesta kohtelusta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden alalla täsmentäen, että tällä tarkoitetaan "yleisesti saatavilla olevia tavaroita ja palveluja", joita tarjotaan "yksityis- ja perhe-elämän ulkopuolella" (3 artiklan 1 kohta). Tämä saattaa herättää direktiivin täsmällistä soveltamisalaa koskevia kysymyksiä, joita voidaan käsitellä esimerkiksi tuomioistuinten päätöksissä.

Käsite "yleisesti saatavilla olevat palvelut", joita tarjotaan "yksityis- ja perhe-elämän ulkopuolella", sulki vastakohtaispäätelmänä direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle toiminnan, joka tapahtuu yksinomaan yksityis- ja perhe-elämän piiriin kuuluvissa suhteissa ja joka ei ole yleisesti saatavilla. Tämä tarkoittaa tapauksia, joissa tavaraa tai palvelua ei tarjota yleisesti (esimerkiksi sanomalehdessä julkaistavassa mainoksessa tai yleisön saatavilla olevalla verkkosivulla), vaan rajoitetulle henkilöryhmälle (perheenjäsenille, ystäville, työtovereille tai muille tuttaville). Soveltamisalan ulkopuolelle jäävät myös tilanteet, joissa läheisyys tavaroita tai palveluja tarjoavan henkilön yksityiselämään vaikuttaa sopimuskumppanin valintaan enemmän kuin tavanomaiset taloudelliset näkökohdat.⁹

3.3 Sukupuoleen perustuvan syrjinnän käsite ja sukupuolen korjaus

Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti miesten ja naisten yhdenvertaisten kohtelun periaatetta ja sukupuoleen perustuvan syrjinnän kieltä sovelletaan myös sukupuolen korjauksesta johtuvaan syrjintään.¹⁰

Vain viisi jäsenvaltiota¹¹ mainitsee sukupuolen korjauksen nimenomaisesti lainsäädännössään erillisenä syrjintäperusteena. Muut jäsenvaltiot eivät nimenomaisesti mainitse sukupuolen korjausta asiaa koskevassa lainsäädännössään. Niiden mukaan suojele syrjintää vastaan johdetaan tällä alalla sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellosta Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti. Esimerkiksi Kyproksen tuomioistuimet ovat jo täsmentäneet, että syrjintä sukupuolen korjauksen perusteella

⁷ Ks. esim. asia C-157/99, Smits ja Peerbooms, tuomio 12.7.2001, 57 kohta.

⁸ Sukupuoleen perustuva syrjintä lakisääteisten sosiaaliturvajärjestelmien yhteydessä kuuluu kuitenkin direktiivin 79/7/ETY soveltamisalaan.

⁹ Esimerkiksi kun henkilö tarjoaa asuntoonsa kuuluvaa huonetta vuokrattavaksi. Tällaisessa tilanteessa toiminta jäisi direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle myös siinä tapauksessa, että huonetta tarjottaisiin vuokralle julkisesti sanomalehdessä tai internetissä.

¹⁰ Ks. asia C-13/94, P v. S ja Cornwall County Council, tuomio 30.4.1996, ja asia C-423/04, Richards v. Secretary for Work and Pensions, tuomio 27.4.2006.

¹¹ BE, CZ, SE, SK ja UK.

kuuluu sukupuoleen perustuvan syrjinnän käsitteen piiriin. Irlannissa tämä on selvennetty työelämään liittyvän syrjinnän yhteydessä.

Euroopan unionin tuomioistuin on tähän mennessä antanut päätöksiä vain sukupuolen korjauksesta. Ei ole olemassa oikeuskäytäntöä siitä, miten sukupuoli-identiteettiä¹² yleensä suojattaisiin sukupuoleen perustuvalta syrjinnältä. Komissio katsoo kuitenkin, että lähestymistavan pitäisi olla olennaisilta osiltaan samanlainen.

3.4 Häirinnän määritelmä

Direktiivin 4 artiklan 3 kohdassa täsmennetään, että sen 2 artiklan c ja d alakohdassa tarkoitettua häirintää ja sukupuolista häirintää on pidettävä sukupuoleen perustuvana syrjintänä, joka on kielletty.

Sukupuoleen perustuvan häirintäkiellon täytäntöönpanossa ei ole tullut esiin erityisiä vaikeuksia, jotka liittyisivät yhdenvertaiseen kohteluun tavaroiden ja palvelujen saatavuuden alalla. Joissakin jäsenvaltioissa¹³ on kuitenkin noussut esiin kysymyksiä, jotka koskevat käytännön täytäntöönpanoa tilanteissa, joihin liittyy häirintään syyllistyvä kolmas osapuoli, joka ei ole tavaroiden tai palvelujen tarjoaja, ja vastuuta tällaisissa tilanteissa. Kysymys siitä, onko palveluntarjoaja vastuussa kolmannen osapuolen toteuttamasta häirinnästä, voi olla merkityksellinen erityisesti silloin kun ydinpalvelu muodostuu alustan tarjoamisesta asiakkaiden väliselle viestinnälle, jonka yhteydessä häirintä tapahtuu esimerkiksi internetissä.

Häirinnästä ja sukupuolisesta häirinnästä ei ole juuri tehty kanteluita¹⁴, jotka liittyisivät yhdenvertaiseen kohteluun tavaroiden ja palvelujen saatavuuden alalla. Tietoja on kuitenkin saatavilla niukasti, koska joissakin jäsenvaltioissa ei kerätä tietoja tästä aiheesta¹⁵ ja toisissa ei eritellä eri syrjintäperusteita¹⁶.

3.5 Raskaana olevien naisten ja äitien suojelu

Direktiivin 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa mainitaan erikseen raskaudesta tai äitiydestä johtuva naisten epäedullisempi kohtelu sukupuoleen perustuvana syrjintänä, joka on kielletty. Raskaana olevien tai imettävien äitien suojelun täytäntöönpanossa ei ole tullut esiin erityisiä vaikeuksia. Tämän säännöksen moitteettomasta saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä käydään kuitenkin tiivistä vuoropuhelua eräiden jäsenvaltioiden¹⁷ kanssa. Niissä on joko säädetty nimenomaisesti suojelusta lainsäädännössä tai johdetaan tämä suojelu sukupuoleen perustuvan syrjinnän yleisestä kiellosta.

¹² Lisätietoa sukupuoli-identiteetistä on vuonna 2011 julkaistussa syrjimättömyyttä käsittelevän oikeudellisten asiantuntijoiden eurooppalaisen verkoston kertomuksessa ”*Discrimination on the grounds of sex, gender identity and gender expression*”. Kertomus on saatavilla osoitteessa <http://bookshop.europa.eu/en/trans-and-intersex-people-pbDS3212033/>

¹³ Erityisesti Itävallassa.

¹⁴ Itävallassa noin 50 kantelua vuonna 2012, Belgiassa vuosittain 1–2 kantelua (osa transsukupuolisten henkilöiden tekemiä), Tanskassa 15–20 tapausta, Ruotsissa 5 tapausta vuosina 2009–2013. Ranska on ilmoittanut, ettei häirinnästä, joka liittyy yhdenvertaiseen kohteluun tavaroiden ja palvelujen saatavuuden alalla, ole saatavilla tarkkoja eriteltyjä tietoja.

¹⁵ CZ.

¹⁶ BG.

¹⁷ LT ja LV.

Käytännössä näyttää esiintyvän varsin laajalti ongelmia, jotka liittyvät siihen, että palveluntarjoajat rajoittavat imetysmahdollisuuksia toimitiloissaan. Joissakin jäsenvaltioissa ravintolat kieltävät imettämisen tiloissaan.¹⁸ Toisissa jäsenvaltioissa ongelmat liittyvät palvelujen saatavuuteen lastenvaunujen kanssa liikuttaessa.¹⁹ Yksi jäsenvaltio²⁰ on julkaissut erityiset ohjeet imettämisestä palvelun tarjoamisen tai käyttämisen yhteydessä.

Jonkin verran on myös raportoitu ongelmista, joita raskaana olevat naiset ovat kohdanneet rahoituspalvelujen tai asunnonhankinnan yhteydessä. Liettua mainitsee kieltäytymisen luottopalvelujen tarjoamisesta raskauden ja siihen liittyvän tulonmenetyksen vuoksi. Itävalta raportoi raskaana olevan opiskelijan kantelusta, jonka mukaan vuokrasopimus kirkon omistamassa asuntolassa irtisanottiin raskauden vuoksi.

4. TAVAROIDEN TAI PALVELUJEN TARJOAMINEN YKSIKOMAAN TOISEN SUKUPUOLEN EDUSTAJILLE TAI ERI EHDON MIEHILLE JA NAISILLE

4.1 4 artiklan 5 kohta ja sen täytäntöönpano

Direktiivin 4 artiklan 5 kohdassa säädetään, että direktiivi ei estä sukupuolten erilaista kohtelua, jos tavaroiden tai palvelujen tarjoaminen yksinomaan tai pääasiallisesti toisen sukupuolen edustajille on perusteltua oikeutetun tavoitteen saavuttamiseksi ja tähän tavoitteeseen pyritään asianmukaisin ja tarpeellisin keinoin. Direktiivin johdanto-osan 16 kappaleessa täsmennetään, että tällainen oikeutettu tavoite voi olla esimerkiksi uhrien suojelu sukupuoleen liittyvältä väkivallalta (esimerkiksi vain toiselle sukupuolelle tarkoitetut turvakodit), yksityisyys- ja säädyllisyysasiat, sukupuolten tasa-arvon edistäminen taikka miesten tai naisten etujen ajaminen (esimerkiksi jäsenyys vain toiselle sukupuolelle tarkoitetuissa vapaaehtoisjärjestöissä), yhdistymisvapaus (esimerkiksi jäsenyys vain toiselle sukupuolelle tarkoitetuissa yksityisissä kerhoissa) ja urheilutoiminnan järjestäminen (esimerkiksi vain toiselle sukupuolelle tarkoitetut urheilutapahtumat).

Tämän poikkeuksen moitteeton täytäntöönpano näyttää olevan yksi keskeisistä direktiivin täytäntöönpanoon liittyvistä ongelmista, olipa kyse sitten direktiivin säännösten saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä tai niiden tulkinnasta yksittäistapausten yhteydessä. Useiden jäsenvaltioiden ja sidosryhmien²¹ toimittamien tietojen perusteella vaikuttaa siltä, että 4 artiklan 5 kohdan tulkintaan ja käytännön täytäntöönpanoon liittyy vaikeuksia, jotka aiheuttavat oikeudellista epävarmuutta, koska säännöksen tulkintaan näyttää liittyvän erilaisia lähestymistapoja²².

Koska kyseessä on poikkeus yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta, sitä on tulkittava ahtaasti.²³ Poikkeus näyttäisi kattavan ainoastaan tilanteet, joissa tavaroita ja palveluja tarjotaan yksinomaan tai pääasiallisesti toisen sukupuolen edustajille ilman, että annetaan mahdollisuus tarjota tavaroita ja palveluja kaikkien saataville. Jos kyseiset palvelut tai tavarat ovat molempien sukupuolten saatavilla, sovelletaan miehille ja naisille eri ehtoja.

¹⁸ Mm. Tanskassa. Vastaavista tapauksista on raportoitu Viron ja Unkarin ravintoloissa sekä Irlannin elokuvateattereissa ja teattereissa.

¹⁹ HU ja LV.

²⁰ UK.

²¹ AT, BE, DK, Equinet.

²² Ks. Equinetin kertomus tasa-arvoelimitystä eri jäsenvaltioissa.

²³ Ks. erityisesti asia C-451/03, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti Srl, tuomio 30.3.2006, 45 kohta.

Asiaa koskevan oikeuskäytännön puuttuminen on mainittu tärkeimmäksi syyksi siihen, että 4 artiklan 5 kohtaan perustuvan poikkeuksen oikeutusta ja oikeasuhteisuutta on käytännössä vaikea arvioida tapauskohtaisesti.²⁴

Kysymys siitä, täyttyvätkö oikeutettua tavoitetta koskevat vaatimukset säännöksen mukaisesti, näyttää aiheuttavan toistuvia ongelmia.²⁵ Tasa-arvoelimet näyttävät päätyneen esimerkiksi vain naisille tarkoitettujen kuntosalien tai kauneussalonkien suhteen eri päätelmiin sen osalta, voidaanko pääsy niihin rajoittaa koskemaan ainoastaan toisen sukupuolen edustajia.²⁶

Lisäksi palveluntarjoajat, joita syytetään miesten ja naisten erilaisesta kohtelusta sukupuolen perusteella (yleensä eri hintojen vuoksi), yrittävät usein vedota oikeutettuun etuun 4 artiklan 5 kohdan nojalla, vaikka palvelua ei tarjota yksinomaan toisen sukupuolen edustajille. Tämä koskee esimerkiksi tapauksia, joissa tavoitteena on saavuttaa yhtä suuri määrä kummankin sukupuolen edustajia. Tällaisten käytäntöjen hyväksyttävyydestä näyttää olevan erilaisia tulkintoja.

4.1.1 Vain toisen sukupuolen edustajille tarjottavat palvelut

Eräitä tapauksia, joissa palveluja on tarjottu ainoastaan toisen sukupuolen edustajille, on viety kansallisten tuomioistuinten käsiteltäväksi.²⁷ Esimerkiksi Belgiassa katsottiin, ettei ollut perusteltua varata pääsyä kuntoklubille yksinomaan naisille. Vastaavalla tavalla Tanskassa tuomioistuin piti syrjivänä kohteluna sitä, että hotelli oli varannut yhden kerroksen ainoastaan naisille.

Vaikka jokin tietty palvelu olisi periaatteessa molempien sukupuolten saatavilla, palveluntarjoajat pyrkivät joskus väliaikaisesti varaamaan pääsyn ainoastaan toisen sukupuolen edustajille, jotta kävijöiden sukupuolijakauma olisi tasapuolinen. Näin tekevät erityisesti diskot, klubit, kuntosalit tai kylpyläkeskukset. Joistakin tällaisista tapauksista on annettu tuomioistuimen päätös. Esimerkiksi Saksassa useat tuomioistuimet ovat katsoneet, ettei ole perusteltua varata klubin tai kuntosalin pääsyä väliaikaisesti yksinomaan naisille sillä perusteella, ettei haluttua naiskävijöiden määrää ole vielä saavutettu. Sen sijaan Tšekin tasa-arvoelin piti perusteltuna eriytettyä hinnoittelua, jonka tarkoituksena oli käyttäjien sukupuolijakauman tasapainottaminen.

4.1.2 Eri hinta samasta palvelusta

Yleisimpiä esimerkkejä eriarvoisesta kohtelusta on eri hinnan periminen samasta palvelusta. Tällaista käytäntöä esiintyy erityisesti vapaa-ajan palveluiden alalla, missä miehiltä ja naisilta peritään eri pääsymaksu diskoihin (tai naiset pääsevät sinne ilmaiseksi), klubeihin ja baareihin²⁸, internetin deittisivustoille²⁹, urheilutapahtumiin sekä

²⁴ BE ja HU.

²⁵ On kiinnostavaa todeta, että eräät jäsenvaltiot, mm. BE ja NL, ovat sisällyttäneet lainsäädäntöönsä tyhjentävän luettelon aloista, joilla tätä poikkeusta voidaan soveltaa, tai säättäneet tällaisesta mahdollisuudesta.

²⁶ Ks. Equinetin kertomus.

²⁷ Vain naisten käyttöön on myös varattu yksi junaosasto (CZ) tai kokonainen kerros hotellissa (DK).

²⁸ Tästä ovat raportoineet AT, BE, DK, LV, PL ja SI.

²⁹ Tästä ovat raportoineet BE, DE ja DK.

kylpylöihin ja saunoihin³⁰. Hintojen eriyttäminen sukupuolen mukaan on yleinen käytäntö myös kampaamopalveluiden alalla.³¹

Joissakin tapauksissa hintaeroja on ratkottu tuomioistuimessa, joka on arvioinut niiden tarpeellisuutta ja oikeasuhteisuutta tapauskohtaisesti. Esimerkiksi Itävallassa tuomioistuin katsoi, että oli perusteltua myydä naisille lippuja jalkapallo-otteluihin halvemmalla kuin miehille, jotta voitaisiin laajentaa jalkapallon kannattajajoukkoja ja edistää naisten jalkapalloilua. Saksassa tuomioistuin katsoi, että oli perusteltua antaa naisille ilmainen pääsy deittisivustolle, jotta voitaisiin kannustaa naisia rekisteröitymään, koska siitä olisi hyötyä miehille, jotka etsivät sivustolta kumppania.

Itävallan perustuslakituomioistuin sen sijaan katsoi, että eri ikärajat miehille ja naisille eläkeläisalennuksen myöntämisessä julkisen liikenteen kulkuvälineissä miesten ja naisten lakisääteisen eläkeiän eroavuuden perusteella oli syrjintää ja että 4 artiklan 5 kohdan mukaista poikkeusta ei sovelleta palveluihin, jotka ovat tarjolla molemmille sukupuolille.

Toistuva kantelujen aihe ovat myös vain toisen sukupuolen edustajille tarkoitetut lyhytaikaiset erikoistarjoukset, joita liike-elämä usein tarjoaa esimerkiksi kansainvälisen naistenpäivän yhteydessä. Joissakin jäsenvaltioissa väitellään siitä, ovatko tämäntyyppiset tarjoukset asianmukaisia. Esimerkiksi Suomessa eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on ehdottanut, että vain toiselle sukupuolelle tarkoitetut alennukset sallittaisiin vain harvinaisten erityistapahtumien kuten äitienpäivän tai isänpäivän yhteydessä ja vain jos alennuksen arvo on suhteellisen vähäinen.

4.2 6 artikla – Positiiviset erityistoimet

Direktiivin 6 artiklan mukaan sukupuolten yhdenvertaisen kohtelun periaate ei saa estää jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai toteuttamasta erityistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä tai hyvittää sukupuoleen liittyviä haittoja, jotta voidaan varmistaa miesten ja naisten välinen täysi tosiasiallinen yhdenvertaisuus.

Vain muutamat jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet positiivisia erityistoimia koskevista erityissäännöksistä, joiden nojalla palveluntarjoajat voivat eriyttää miehille ja naisille suunnattua tarjontaa, jotta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden alalla saavutettaisiin tasapuolinen sukupuolijakauma. Esimerkiksi Slovakiassa viranomaiset tai oikeudelliset yhteisöt voivat hyväksyä väliaikaisia positiivisia erityistoimia sukupuoleen liittyvien haittojen poistamiseksi etenkin, jotta voidaan varmistaa yhdenvertainen kohtelu käytännössä.³² Yhdistyneessä kuningaskunnassa palveluntarjoajat voivat positiivisia erityistoimia koskevan yleisen säännöksen nojalla kohdentaa ja räätälöidä tavaroita ja palveluja vain toisen sukupuolen edustajille, jos on olemassa näyttöä siitä, että tavaroiden käytössä tai palvelujen vastaanottamisessa ilmenee selvästi epätasapainoa.³³

On huomattava, että direktiivin 4 artiklan 5 kohdassa säädetyn poikkeuksen ohella palveluntarjoajat käyttävät joskus myös direktiivin 6 artiklaa perusteena miesten ja naisten eriarvoiselle kohtelulle tavaroiden ja palvelujen tarjoamisen alalla. Jos 4 artiklan 5 kohtaa tulkitaan ahtaasti, positiiviset erityistoimet voisivat olla ainoa mahdollisuus perustella eriarvoista kohtelua molemmille sukupuolille tarjottavien tavaroiden ja

³⁰ Tästä ovat raportoineet MT, PL ja SI.

³¹ Tästä ovat raportoineet SI ja DK.

³² SK, syrjinnänvastaisen lain 8 a §.

³³ Vuoden 2010 lain 158 §.

palvelujen saatavuuden alalla. Tätä mahdollisuutta on kuitenkin tulkittava aina tapauskohtaisesti toteutettujen toimien tarpeellisuuden ja oikeasuhteisuuden perusteella.

Jotkin kansalliset tuomioistuimet ovat jo antaneet päätöksiä 6 artiklan soveltamisesta tällaiseen eriarvoiseen kohteluun. Esimerkiksi Itävallassa alempi tuomioistuin katsoi, että halvempien lippujen tarjoaminen jalkapallo-otteluihin naisille oli yhdenvertaisesta kohtelusta annetussa laissa tarkoitettu positiivinen erityistoimi, jonka tarkoituksena oli estää tai poistaa naisille aiheutuva sukupuolesta johtuva haitta.³⁴ Euroopan unionin tuomioistuin ei ole vielä antanut tuomiota positiivisen erityistoimen käsitteestä muutoin kuin työelämään pääsyä koskevalla erityisalalla. Se on kuitenkin katsonut asiassa Griesmar antamassaan tuomiossa³⁵, että naisiin työeläkkeen laskemisessa sovellettavia suotuisampia sääntöjä ei voida pitää positiivisina erityistoimina, joiden tarkoituksena olisi poistaa epäkohdat, joita naisille aiheutuu heidän uransa keskeytymisestä, koska säännöillä ei estetä eikä poisteta näitä epäkohtia. Tämän tulkinnan perusteella positiivisia erityistoimia ei voida helposti soveltaa vastaavissa tilanteissa, joissa etuuskohtelun ja toisaalta estettävän tai poistettavan epäkohdan välillä ei ole selvää suoraa yhteyttä.

5. TEST-ACHATS-TUOMION TÄYTÄNTÖÖNPANO

5.1 Tuomio

Asiassa Test-Achats antamassaan tuomiossa Euroopan unionin tuomioistuin kumosi direktiivin 5 artiklan 2 kohdan, jossa sallittiin vakuutuspalvelujen tarjoamisen alalla eriarvoinen kohtelu sukupuolen mukaan, edellyttäen että se perustui asiaankuuluviin ja tarkkoihin vakuutusmatemaattisiin tietoihin ja tilastotietoihin. Tuomioistuin katsoi, että 5 artiklan 2 kohta, jonka nojalla jäsenvaltiot voivat pitää ilman ajallista rajoitusta voimassa poikkeuksen 5 artiklan 1 kohdassa säädetystä sukupuolten yhdenvertaista kohtelua koskevasta säännöstä, on vastoin direktiivin vakuutusalaan liittyvää tavoitetta, jonka mukaan miesten ja naisten vakuutusmaksut ja -etuudet olisi laskettava samalla tavoin. Tästä syystä 5 artiklan 2 kohta ei ole yhteensopiva perusoikeuskirjan 21 ja 23 artiklan kanssa. Tuomioistuin katsoi, että 21. päivästä joulukuuta 2012 alkaen yksilöiden tekemiin uusiin vakuutus sopimuksiin perustuvien vakuutusmaksujen ja -etuuksien laskennassa on sovellettava sukupuolten yhdenvertaista kohtelua koskevaa sääntöä ilman poikkeusta.

5.2 Tuomion täytäntöönpano

Tuomio on jo pantu täytäntöön 27 jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä.³⁶ Kaikissa tapauksissa kansallista lainsäädäntöä on mukautettu³⁷ oikeudellisesti sitovalla tavalla tarkistamalla joko vakuutuksia³⁸ tai yhdenvertaista kohtelua³⁹ koskevaa voimassa olevaa lainsäädäntöä tai molempia⁴⁰. Joissakin jäsenvaltioissa on annettu lisäohjeita vakuutus alalla toteutettavien muutosten helpottamiseksi. Esimerkiksi Itävallassa

³⁴ Leopoldstadtin piirituomioistuin (Bezirksgerichte) (31 C 649/09z-9). Ks. myös edellä 4.1 kohta, jonka mukaan Saksan tuomioistuimet ovat vastaavassa tilanteessa vedonneet 4 artiklan 5 kohtaan.

³⁵ Asia C-366/99, Griesmar, tuomio 29.11.2001.

³⁶ Joissain jäsenvaltioissa (mm. DE, FR, IT, UK) tuomio ja sen täytäntöönpano ovat herättäneet kiivasta keskustelua ja saaneet runsaasti huomiota mediassa.

³⁷ Ks. Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen (EIOPA) kertomus Test-Achats-tuomion täytäntöönpanosta, EIOPA-CCPFI-13/091, 6.2.2014.

³⁸ AT, BG, DE, EE, FI, FR, GR, HR, CZ, HU, LT, LV, PL ja SI.

³⁹ BE, CY, DK, IE, NL, SE ja UK.

⁴⁰ ES, MT, RO ja SK.

rahoitusmarkkinaviranomaiset kehottivat kiertokirjeellä vakuutusyhtiöitä laatimaan vakuutusmatemaattiset taulukot niin, ettei niissä ole sukupuolesta johtuvia eroja. Yhdistyneessä kuningaskunnassa ohjeita antoi rahoituspalveluviranomainen (Financial Services Authority).

Useimmat jäsenvaltiot panivat tuomion täytäntöön Euroopan unionin tuomioistuimen asettamassa määräajassa.⁴¹ Muutamassa jäsenvaltiossa tätä koskeva lainsäädäntö tuli voimaan myöhemmin.⁴² Jäsenvaltioille on ilmeisesti tehty vain muutamia kanteluja, jotka koskevat sukupuolten yhdenvertaista kohtelua koskevan periaatteen loukkaamista vakuutusyhtiöiden toimesta. Alankomaiden tasa-arvoelin katsoi kuitenkin äskettäin antamassaan tuomiossa (2014-97, elokuu 2014), että vakuutusyhtiö oli lainvastaisesti syrjinyt naista hänen sukupuolensa perusteella myöntäessään tälle tapaturman johdosta korvauksen, joka oli laskettu sen olettamuksen / sellaisten tilastotietojen perusteella, että hän ei naisena työskentelisi 27–36 vuoden iässä ja että hän muutoin työskentelisi vain osa-aikaisesti. Samaa asiaa käsiteltiin myös alankomaalaisessa tuomioistuimessa, joka katsoi, että uhrin kulttuuritaustan ja sukupuolen huomioon ottaen vakuutusmatemaattisten tilastojen käyttäminen ei ollut yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastaista. Asia on parhaillaan käsiteltävänä muutoksenhakutuomioistuimessa.

Komissio on tarkistanut kaikkien sille ilmoitettujen säädösten yhdenmukaisuuden asiassa Test-Achats annetun tuomion kanssa. Näiden arviointien perusteella on esitetty kysymyksiä eräille jäsenvaltioille. Saamiensa vastausten perusteella komissio saattaa aloittaa rikkomusmenettelyn, jos kansallinen lainsäädäntö ei ole yhdenmukainen tuomion kanssa.

Yksi jäsenvaltio on ilmoittanut, että tuomion täytäntöönpano on vireillä, mutta kyseistä lainsäädäntöä ei ole vielä hyväksytty.⁴³ Komissio seuraa tiiviisti tilanteen kehitystä tässä jäsenvaltiossa ja käynnistää vuoropuhelun, jos tarvittavia täytäntöönpanotoimia ei hyväksytä.

Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä ei sovelleta sellaisenaan EFTA-maissa.⁴⁴ Sen vuoksi lainsäädännön yhdenmukaisuuden varmistamiseksi on 30. tammikuuta 2014 aloitettu menettely ETA-sopimuksen liitteen XVIII mahdolliseksi yhdenmukaistamiseksi Test-Achats-tuomion kanssa.⁴⁵

Kuten Test-Achats-tuomion vuoksi annetuissa komission suuntaviivoissa todetaan, tuomio koskee ainoastaan direktiivin 2004/113/EY soveltamisalaan kuuluvia yksityisiä vakuutus sopimuksia. Sillä ei ole välittömiä oikeusvaikutuksia direktiivin 2006/54/EY soveltamisalaan kuuluviin ammatillisiin lisäeläkkeisiin. Viimeksi mainitun direktiivin 9 artiklan 1 kohdan h alakohdassa sallitaan erilaisten tasojen asettaminen miesten ja naisten etuuksille tapauksissa, joissa on tarpeen ottaa huomioon sukupuolen mukaan erilaiset vakuutusmatemaattiset tekijät.

⁴¹ AT, BE, DK, FI, FR, GR, IE, HU, LV, NL, MT, SE, SI ja UK.

⁴² CY, CZ, DE, EE, ES, LT, PL, RO ja SK.

⁴³ LU.

⁴⁴ EFTAn tuomioistuin ottaa kuitenkin huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen tuomioissa vahvistetut periaatteet valvontaviranomaisesta ja tuomioistuimesta tehdyn sopimuksen 3 artiklan 2 kohdan nojalla.

⁴⁵ Norja hyväksyi tarvittavat muutokset 20. kesäkuuta 2014, ja ne tulivat voimaan 1. tammikuuta 2015.

Jotkin jäsenvaltiot ovat kuitenkin päättäneet soveltaa sukupuolten yhdenvertaisen kohtelun periaatetta myös ammatillisissa eläkejärjestelmissä varmistaakseen sukupuolten yhdenvertaisen kohtelun kaikilla aloilla.⁴⁶ Useimmat jäsenvaltiot ovat sen sijaan säätäneet sukupuolten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta vain siten kuin tuomiossa vaaditaan, eli yksityisten vakuutus sopimusten yhteydessä. Näissä jäsenvaltioissa voidaan edelleen hyväksyä sukupuolten väliset eroavuudet ammatillisissa lisäeläkkeissä elinajanodotetta koskevien vakuutusmatemaattisten tietojen perusteella.

5.3 Tuomion taloudellinen vaikutus vakuutusmarkkinoihin

Eräät vakuutusalan edustajat ennustivat, että vakuutus tuotteiden kokonaishinnat nousisivat Test-Achats-tuomion seurauksena huomattavasti, kun riskejä ei enää voitaisi kohdentaa helposti ja luotettavasti sukupuolen mukaan.

Tuomiosta ja sen täytäntöönpanosta onkin aiheutunut vakuutus alalla eräitä kertaluonteisia kustannuksia, jotka liittyvät molemmille sukupuolille yhteisten vakuutusmatemaattisten taulukoiden laatimiseen ja sukupuolineutraalien vakuutus tuotteiden uudelleen hinnoitteluun ja mainontaan. Säännösten noudattamisesta aiheutuvien alkukustannusten kokonaismääräksi on arvioitu Espanjassa noin 14 miljoonaa euroa ja Alankomaissa noin 7,7 miljoonaa euroa.

On korostettava, ettei tuomion vaikutuksista vakuutusten hintakehitykseen ole olemassa tarkkaa taloudellista näyttöä. Sukupuolesta riippumattomaan hinnoitteluun siirtymisen vaikutuksista on vaikea esittää luotettavia, mitattavissa olevia tietoja monestakin syystä.

Eräiden jäsenvaltioiden ja sidosryhmien⁴⁷ esiin tuoma tietojen puuttuminen liittyy todennäköisesti siihen, että Test-Achats-tuomion täytäntöönpanon määräaika päättyi vasta 21. joulukuuta 2012. Siitä on niin vähän aikaa, ettei vaikutuksista ole saatu taloudellista näyttöä ja tietoa, hyvin lyhytaikaisia vaikutuksia lukuun ottamatta.

On myös hyvin vaikeaa erottaa toisistaan vakuutusmarkkinoiden kehitykseen vaikuttavien eri tekijöiden vaikutukset ja arvioida totuuden mukaisesti sitä, mikä on ollut nimenomaan sukupuolesta riippumattomien maksujen vaikutus vakuutus tuotteiden ja niiden hintojen kehitykseen. Useimmilla markkinoilla vakuutuksenantajien on täytynyt panna täytäntöön sukupuolesta riippumattomien maksujen ohella useita muitakin lainsäädännön ja sääntelyn kehityksestä johtuvia velvoitteita, jotka ovat vaikuttaneet hintatasoon sekä kansallisella että EU:n tasolla.⁴⁸

Oikeudellisten vaatimusten lisäksi vakuutusyhtiöt ovat saattaneet muuttaa tuotteitaan parantaakseen niiden ominaisuuksia normaalin tuotekehityksen puitteissa. Ne ovat myös saattaneet toteuttaa muutoksia riskitekijöiden arvioinnin perusteella⁴⁹, käyttää uusia kriteereitä tuotteiden arvioinnissa ja maksujen eriyttämisessä (esim. telematiikka ajoneuvovakuutusten yhteydessä⁵⁰) tai kehittää uusia tuotteita houkutellakseen asiakkaita tietyistä kohderyhmistä. Esimerkiksi Espanjassa eräät vakuutuksenantajat ovat houkutelleet naisasiakkaita uusilla, erityisesti naisille suunnatuilla tuotteilla. Näitä ovat

⁴⁶ BG, CY, CZ, DK, FR, LV ja SE.

⁴⁷ FR, LU, Insurance Europe, BIPAR, AAE. Joissakin vastauksissa mainitaan myös vaikeudet, jotka liittyvät vakuutusmaksujen järjestelmälliseen valvontaan EU:n kilpailuoikeuden nojalla.

⁴⁸ Mm. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/138/EY, annettu 25 päivänä marraskuuta 2009, vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta (Solvenssi II).

⁴⁹ Insurance Europe.

⁵⁰ Ks. EIOPAn uusien kulutussuuntauksia koskeva kertomus, EIOPA-BoS-13/175 rev1, 15.12.2013.

esimerkiksi vakuutukset, jotka tarjoavat suojan siinä tapauksessa, että käsilaukku varastetaan autosta, tai erityinen vakuutusturva raskaana oleville naisille siltä varalta, että heille tulee terveysongelmia heidän ajaessaan autolla. Kaikki nämä muutokset ovat saattaneet vaikuttaa tuotteiden hintoihin tai niiden tarjoamaan vakuutusturvaan.

Saatavilla olevien tietojen perusteella sukupuolten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vaikutus vakuutusten hintoihin näyttäisi olleen yleensä ottaen merkityksetön tai kohtuullinen.⁵¹ Odotusten mukaisesti tiettyihin vakuutuksiin (mm. liikennevakuutuksiin) liittyvät maksut ovat naisilla nousseet (ja miehillä alentuneet), mikä oli väistämätöntä. Insurance Swedenin mukaan nuorten naisten liikennevakuutukset ovat kallistuneet noin 10 prosenttia, kun taas nuorten miesten vakuutusmaksut ovat vastaavasti halventuneet, vaikka nuoret miehet ovat liikenneonnettomuuksissa ylliedustettuina. Italiassa heinäkuun 2012 ja tammikuun 2013 välisenä aikana tehdyn tutkimuksen mukaan keski-ikäisten kokeneiden naisautoilijoiden vakuutusmaksut olivat 3 prosenttia kalliimmat kuin samassa tilanteessa olevien miesten vakuutusmaksut ennen joulukuuta 2012. Nuorten kuljettajien tilanne on aivan toisenlainen: ennen joulukuuta 2012 naiset maksoivat autovakuutuksesta 18 prosenttia vähemmän kuin miehet, kun taas kyseisen ajankohdan jälkeen naisten vakuutusmaksut kallistuivat jopa 18 prosenttia ja miesten vakuutusmaksut halpenivat 10 prosenttia. Muiden vakuutustuotteiden osalta miesten maksut ovat kallistuneet (ja naisten halventuneet). Kaiken kaikkiaan uuden käytännön vaikutus markkinoihin näyttää kuitenkin jääneen melko neutraaliksi tai hyvin rajoittuneeksi, vaikka tilanne ei olekaan kaikkialla samanlainen. Ainakaan ei näyttäisi olevan merkkejä epäoikeudenmukaisesta hintakehityksestä.

6. SYRJINNÄN UHREILLE ANNETTAVA SUOJA

Oikeussuoja perustuu tuomioistuinmenettelyihin ja kansallisiin tasa-arvoelimiin, joiden tehtävänä on muun muassa tarjota uhreille riippumatonta apua. Oikeussuojaa koskevat säännökset ovat yhdenvertaista kohtelua ja syrjintäkieltoa koskevassa unionin säännöstössä keskenään lähes identtiset. Muita direktiivejä⁵² koskevien kertomusten yhteydessä viime aikoina tehtyt havainnot osoittavat, että keskeisiä käsitteitä, joita ovat mm. oikeussuojan saatavuus, todistustaakkaa koskevat säännöt ja vaatimukset tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista, sovelletaan myös näissä yhteyksissä.

Sekä jäsenvaltiot että sidosryhmät ovat todenneet, että tasa-arvoelimillä on keskeinen tehtävä syrjinnän torjumisessa ja yhdenvertaisen kohtelun varmistamisessa niin, että lain kirjain toteutuu ja lainsäädäntöön perustuvia oikeuksia sovelletaan käytännössä. Sen vuoksi komissio korosti tiedonannossaan *EU:n oikeusasioden toimintasuunnitelma vuoteen 2020*⁵³ tasa-arvoelinten keskeistä tehtävää kansalaisten tehokkaan oikeussuojan varmistamisessa. Komissio jatkaa toimia sen varmistamiseksi, että tasa-arvoelimet voivat toteuttaa tätä tehtävää käytännössä täysimääräisesti, erityisesti valvomalla sovellettavien

⁵¹ FI, CZ, PL, LT ja HR.

⁵² Ks. esim. komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle, *Yhteinen kertomus rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta 29 päivänä kesäkuuta 2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/43/EY ('rotusyrjintädirektiivi') ja yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27 päivänä marraskuuta 2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY ('työsyryntädirektiivi') soveltamisesta*, 17.1.2014, COM(2014) 2 final.

⁵³ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle, *EU:n oikeusasioden toimintasuunnitelma vuoteen 2020 – Luottamuksen, liikkuvuuden ja kasvun lujittaminen unionissa*, C(2014)144 final, 11.3.2014.

sääntöjen täytäntöönpanoa. Komissio myös tutkii, miten tasa-arvoelimille direktiivissä asetettuja vaatimuksia, erityisesti riippumattomuutta ja tehokkuutta koskevia keskeisiä käsitteitä, voitaisiin selkeyttää.

Komissio edistää parhaita käytäntöjä, joiden avulla voidaan parantaa kansalaisten tietoisuutta oikeuksistaan ja varmistaa siten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täysimääräinen soveltaminen kaikkialla EU:ssa ja vahvistaa edelleen uhrien suojelua.

7. PÄÄTELMÄT JA JATKOTOIMET

Vakuutusala koskevan Test-Achats-tuomion täytäntöönpano on osoittautunut erityisen haasteelliseksi rahoituspalvelujen alalla. Kaikki jäsenvaltiot ovat panneet tuomion täytäntöön tai täytäntöönpano on vireillä. Jotkin jäsenvaltiot ovat antaneet säännöksiä, joissa mennään tuomiota pidemmälle, soveltamalla sukupuolten yhdenvertaisen kohtelun periaatetta kaikentyyppisiin vakuutuksiin ja eläkkeisiin eli myös ammatillisiin sosiaaliturvajärjestelmiin, jotka kuuluvat direktiivin 2006/54/EY soveltamisalaan. Lisäksi Euroopan unionin tuomioistuin katsoi syyskuussa 2014, että sukupuolen mukaan määräytyviin vakuutusmatemaattisiin tietoihin perustuvat erilaiset etuudet direktiivin 79/7/ETY kattamissa lakisääteisissä sosiaaliturvajärjestelmissä on kiellettävä.⁵⁴ Tämä kehitys huomioon ottaen komissio aikoo arvioida sukupuolen mukaan eriytettyjen ehtojen soveltamista direktiivissä 2006/54/EY tarkoitettuihin ammatillisiin lisäeläkkeisiin ja harkita, onko tarpeen toteuttaa toimenpiteitä, joilla varmistettaisiin sukupuolten yhdenvertaista kohtelua koskevan periaatteen kattava soveltaminen eläkejärjestelmän kaikissa pilareissa riippumatta siitä, ovatko ne vapaaehtoisia, ammatillisia vai lakisääteisiä.

Näyttäisi olevan liian varhaista tehdä lopullisia päätelmiä Test-Achats-tuomion vaikutuksista vakuutusten hintatasoon. Tähän mennessä saadun näytön perusteella nämä vaikutukset näyttäisivät kuitenkin jäävän hyvin rajallisiksi.

Direktiivin täytäntöönpanon osalta voidaan todeta, että kaikki jäsenvaltiot ovat toteuttaneet toimenpiteitä direktiivin saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöään ja sen täytäntöönpanoa varten tarvittavien menettelyjen ja elinten perustamiseksi. Komissio ei pidä tässä vaiheessa tarpeellisenä ehdottaa direktiiviin muutoksia, vaan se asettaa etusijalle jäljellä olevien täytäntöönpanoon liittyvien ongelmien ratkaisemisen asianomaisten jäsenvaltioiden kanssa. Nämä ongelmat liittyvät lähinnä direktiivin 4 artiklan 5 kohdassa säädetyn poikkeuksen soveltamisalaan.

Muut täytäntöönpanoon liittyvät toimet sekä kansallisen ja EU:n tason oikeuskäytäntö tuovat todennäköisesti lisäselvennystä eräisiin tässä kertomuksessa esiin otettuihin kysymyksiin. Tämän jälkeen jäsenvaltioiden tärkeimpänä haasteena on varmistaa, että niiden hallinto- ja oikeusviranomaiset ja tasa-arvoelimet tarjoavat uhreille järjestelmällisesti täysimääräisen suojan käytännön tilanteissa. Komissio jatkaa valvontatoimiaan ja tukee jäsenvaltioita, jotta direktiivin tarjoamat mahdollisuudet voidaan hyödyntää täysimääräisesti.

⁵⁴ Asia C-318/13, jonka on pannut vireille X, 3.9.2014.